

Megjelenik minden vasárnap és csütörtökön.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Szabó Albert könyvnyomdájában Kézdi-Vásárhelyt, hova úgy a lap beltartalmi részét illető közlemények, mint az előfizetések, hirdetések, nyilvántartási czikkek stb. intézendők.

Nyilvántartási czikkek soronként 10 kr-ért közöltenek.

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hírlap.

Előfizetési árak:

Egy évre . . . 6 frt — kr.
Fél évre . . . 3 frt — kr.
Negyed évre . . . 1 frt 50 kr.
Külföldre 1 évre 8 frt — kr.
Egyes szám ára 6 kr.

Hirdetések díja:

minden egyhasábos garmond-sorért vagy annak térfogatáért 4 krajczár. Ezenkívül minden beiktatásnál 30 krajczár bélyegdíj fizetendő.

Felhívás előfizetésre.

A „Székelyföld“ című politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi, hetenként 2-szer megjelenő hírlapra a következő árakkal előfizetést nyitunk:

Egy évre . . . 6 frt — kr.
Fél évre . . . 3 frt — kr.
Negyed évre . . . 1 frt 50 kr.
Külföldre egy évre . . . 8 frt — kr.

Előfizetési pénzek bármely időben elfogadhatók.

Lapunk azon előfizetőit, kik előfizetéseikkel még hátralékban vannak, tisztelettel kérjük azoknak beküldésére.

Kérjük egyuttal t. előfizetőinket, szíveskedjenek előfizetéseiket minél előbb megújítani, hogy lapunk szétküldésében zavar ne forduljon elő.

A „Székelyföld“ kiadó-hivatala.

Gazdasági állapotaink.

Általános a panasz úgy minálunk, mint az egész országban, hogy a gazdák gabonájukat nem tudják értékesíteni. A gabona-árak annyira leszálltak, hogy ma holnap a gazdaközönség a legnagyobb szorgalommal sem képes földje után annyit beszerezni, hogy magát és családját fenttarthassa a közterhekkel viselhesse. Sokszor felmerült már az a kérdés, hogy miben rejlik oka e példátlan alacsony gabona-áraknak. Erre nézve érdekes cikket közöl a „B. H.“, mely 1887. évi buza- és liszt-kereskedelmünket tárgyalja. Ez a közlemény ugyan csupán a buza-terméstről, kivitelről, behozatal és fogyasztásról beszél, azonban a felhozott adatokat általánosságban a többi terményekre nézve is elfogadhatjuk, vagyis más szóval a többi gabonanem ár-

hanyatlásának oka is ugyanazon körülményekben keresendő.

A múlt év bő termése gazdagon fizette a buzát, a magtárak mindenfelé megteltek. Hivatalos statisztikai adatok alapján 40.9 millió métermázsza buza termett, melynek értéke az alacsony gabona-árak dacára is — 643 frt métermázsánként (budapesti ár) — 262 millió 835.136 frtnak felel meg.

A nagy termés következménye, hogy kivitelünk, különösen szeptember, október és november havában, élénk volt; összes kivitelünk pedig buzából, valamint lisztből is, nagyobb volt 1887-ben, mint 1886-ban, annak dacára, hogy nemcsak az amerikai, kelet-indiai versenynyel kell megküzdenünk, hanem Oroszország buzakivitelével is sikra kell szállanunk. Az orosz gabonakivitel évről évre emelkedik; míg 1860-ban Oroszországnak alig volt kivitele, ma már 30 millió hektoliteren is fölül van.

Oroszország elhódítani igyekszik tőlünk az olasz piacot, és sikerrel küzdhet ellenünk, minthogy az olasz nép az olcsó és jó minőségű buzáját szereti. Olaszországból egyik konzulunk múlt évben már kiemelte, hogy „az olasz piac mind jobban tartózkodik a magyar gabona bevásárlásától, míg az orosz buzát mindinkább kedveli“. Azokok, melyek a magyar gabona bevitelére ellenfelmerülnek, a következők: 1. Az orosz gabona jóval alacsonyabb szállítási költséggel bír a kikötő-állomásokból. 2. A magyar gabona, öröve, az olasz éghajlati viszonyok következtében vöröses színt kap (?), míg az Oroszországból eredt buza nagyon jó minőségével a híres polcsinei minőségű gabonával is kiállja a versenyt.

Kilátásunk lehet tehát arra, — habár ez utóbbi pont nem egészen jogosult — hogy gabonakivitelünk Olaszországba még jobban csökkenni fog; ez utóbbi évből már a tapasztalatok szólnak, a csökkenés csakugyan bekövetkezett.

Magyarország buza- és liszt-kivitele az utolsó 6 évről a következő:

1882-ben az összertermelésből kivitelt	26.10%
1883-ban „	37.00 „
1884-ben „	27.20 „
1885-ben „	30.80 „
1886-ban „	36.23 „
1887-ben „	28.40 „

Érdekes lesz ezuttal azt is kipuhatolni, hogy körülbelül mily nagy az a buza-mennyiség, melyet a gazdaközönség készletben kénytelen tartani. Ezt következőleg kapjuk meg:

Keleti Károly legújabb hírneves művében Magyarország buzasszükségletét — beleértve a vetőmagszükségletét is — 13.630,516 métermázsára teszi; ehhez hozzáadva a fentebb kivitelt évi kivitelt, 11.294,600 métermázsát, maradt még elhelyezésre (az 1887-diki termésből, 40.9 millióból) mintegy 15.6 millió métermázsza. Ez volna az esetben a meglevő kezdet, ha az aratás esetleg januárban lett volna; tényleg azonban csak júliustól számíthatunk, mely időtől kezdve pedig 1887. év végéig csak 6.8 millió métermázsza exportáltatott Magyarországból. A meglevő készlet e szerint még a legkisebb számításal is mintegy 20 millió métermázsára tehető.

Ezen adatok szerint csupán buzában — 6 frt átlagos árt véve fel egy métermázsára — 120 millió frt álló tőkéje van a magyar

A „Székelyföld“ tárczája.

A magyar-örmények.

Irta: Fejér Ignác.

Azon nemzetfajok között, melyeket a feszült viszonyok új hazát keresni űztek el, első helyen áll a magyar-örmény nép. Sorsa és körülményeivel okosan kibékült; hazájának, melynek ölen megtelepült, hálás fia; a társadalomnak, hol finom érzékkel bírt, hasznavehető tagja tudott lenni.

Fogékony lelke, életrevalósága nem kevésbé hatott a társadalom emelkedésére; vallás-erkölcsös érzülete példaként állt a szenvedélyes, gyakran megfélemezett polgártársak előtt. A mezőgazdaság, ipar és tudomány nem egy törekvő, célirányosan haladó individuumot nyert közülök; sőt a kereskedelem, melynek világforgalmi élete a nemzet élete, jövője a nemzet jövője, nagy részben rátermettségük által érte el a mai nivóját, midőn a miveltebb államokkal is versenyre kelhet.

Nem conventionalis dícséret ez, egyedül az igazság hangja, melyet minden polgártársunk a nemzeti érdekek támogatása, a haza földje s népének szeretete által kiérdemel. A hol tények bi-

zonyitnak, hol állításom minden komoly lélekben elismeréssel találkozok, mintegy fölösleges is a szó; de nehogy egyesek előtt üres szólamná összegezett mondat-sokasággá törpüljön, kimondom, hogy a magyar-örmények a boldogulhatás könnyebb felén kívül fölkeresik ama tért is, hol nagyobbá lenni, másokat boldogítani lehet.

Első sorban vallásos, vallásosabb a spanyolnál; ezután magyar, Teleki Sándor megjegyzése szerint: „magyarabb a magyarnál.“ Ezt bizonyítja a történeti eredményekben gazdag mult, melyet örmény polgártársaink több század óta léleltek; ezt az erdélyi metropolis, melyből a szétágazott nagy családnyi nemzet sok jeles magyart adott. Volt közöttük mártyr, ki a szabadságért hősi halált szenvedett, kinek sirja felett zöldebb a fű; mintha az örmény Kis Ernőnek szelleme beszélne a hantok alól. Adott Csiky Gergelyben ihletet lelkű író, munka-embert, ki nem a jelennek, de századoknak dolgozik; a szép Hollósy Kornéliában művészt, a dúsgazdag Karácsonyi Guidóban meczenást, Czecz tábornokban hőst, Gorovében értelem és atyai szelidséggel bíró minisztert, ki nagyságának el nem mosódó emlékét hagyta maga után.

Ezek mind exakt dolgok, melyek zugába döntök

ama állítást, mintha az örmény nép vágya és reménye az élni és könnyebb feltételén túl nem terjedne. Ezen valóban derék nép iránt minden józan lélek érdeklődik; álljon itt ezért bevándorlásuknak rövid története, mi hivatva van megismertetni az olvasót egy eredményekben gazdag multtal.

Magyar-örmény polgártársaink hazánkba jövele az 1672-ik évre esik, mely időben őket a Moldovában kiűzött zavargás, belvillongás hajtotta ide. Moldovában mintegy 270 évig tartózkodtak, mely idő után egy Henkul nevezetű egyén intrikus társaival a fejedelem ellen lázadást szított, az országot egy óriási chossá erőszakolták. E villongás a békés lakosoknak végtelen károkat okozott, falvaikat és városaikat hamvasztotta el; hol egykor a mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, építéset stb. produktumai diszelegtek, most a holttesteken, bus omladékokon szilaj-mének száguldoztak tovább. Reményt sem táplálhattak az iránt, hogy a bonyodalom véget ér; ezért elhagyták e helyet. Nem gondolva a sok szenvedéssel, nem az ut fáradalmal, vesztett vagyonukkal, az erdélyi havasok között vonták meg magukat.

A jámbor erkölcsös élet, a kereskedelem körül nyilvánult elevenségük nemesi rangot, ahhoz

gazdaközönségnek, s mégis e nagy kincs mellett pusztul, szegényedik, mert nem tudja azt értékesíteni, legalább úgy nem, hogy a munkában és pénzben tett nagy befektetések után valami hasznot lásson utána. S ha még ehhez vesszük a többi gabbanemeket, bizonyosan mesés összeget képvisel az a tőke, mely gazdáink hámbárjaiban gabonában összehalmozva hever. S ha még ez felesleg volna, nem volna baj; de mikor ezután száz meg százezer munkásnak kellene élni, ez a nem értékesíthető kincs valóságos nyomorúság. Természetesen az még nagyobb baj lenne, ha ez sem volna, de így is elég nyomasztó a helyzet, s ha ez az állapot valami uton jobbra nem fordul, gazdaközönségünk még rosszabb időket is fog látni.

SZEMLE.

Rövid, de változatos ülése volt ápr. 10-én a képviselőháznak. Nem kevesebb, mint három törvényjavaslatot tárgyaltak, a nélkül azonban, hogy az eladón kívül valaki hozzá szólott volna a szövegeken levő kérdésekhez. A napirend előtt Széchenyi miniszter betérjésként az árverési csarnokokról szóló törvényjavaslatot, Láng Lajos pedig a Lloyd-szerződésre vonatkozó bizottsági jelentést nyújtotta be s ennek tárgyalását a pénteki ülés napirendjére tűzték ki. Az ülés elején az elnök bemutatta a miniszterelnök átiratát, mely közli a német kormány köszöntését a magyar képviselőháznak Vilmos császár halála alkalmából kifejezett részvényt nyújtandó átiratát. Ezután Emich Gusztáv előadó rövid felszólalásai után észrevétel nélkül elfogadták a Dániával, Spanyolországgal és Zanzibárral kötött szerződések becsikkelyezéséről szóló törvényjavaslatokat.

A szeszdó-javaslat tárgyalását a képviselőház pénzügyi bizottsága csütörtökön kezdte meg. A kormány az új adó-törvényt szept. 1-én óhajtja életbe léptetni. Ez azonban csak úgy lesz lehetséges, ha a tárgyalást mindkét ház még a nyári szünet előtt befejezi, a mi azonban alig remélhető, mert a törvény életbe léptetését előkészítő intézkedések ily rövid idő alatt alig lesznek eszközölhetők, annál is inkább, mert a kontingens megosztására vonatkozó külön törvény még nincs is betérjésként. A pénzügyi bizottság munkájának különben is alig lenne eredménye, míg az osztrák pártok kormányukkal szemben nem tisztázzák a kérdést, mert hihető, hogy a magyar kormány az osztrákoknak nem fog e javaslatnál kedvezményt nyújtani. Ezt állampénzügyi érdekek követelik.

A pénzügyi helyzethez. A „Pol. Corr.” budapesti jelentése szerint az állampénztár bevételei eddig igen kielégítő módon folynak be, úgy, hogy meglehetősen pénztári készlet áll rendelkezésre s több millió kamatozólag van elhelyezve, jóllehet

a Rothschild-konzorcium a fedezeti járadékból hátralevő 10 millió forintba operációját még nem érvényesítette. Itt még figyelembe veendő, hogy a közös kormány annak a hitelnek maradékából, mely a rendkívüli felszerelési célokra szavaztatott meg, időközben két harmadot már igénybe vett és hogy a magyar kormány a Magyarországra eső részt már fedezte. Ebből nyilvánvaló továbbá, hogy a hadügyi kiadások távolról sem rugnak oly nagy összegekre, a mint az a sajtóban hangoztatva volt. Következtethető ebből az is, hogy a kormány abban a helyzetben lesz, hogy a tényleg szükséges kiadásokat néhány hónapig még a már jóváhagyott hitelekkel fedezheti.

A házalási adóilleték megállapítása és szabályozása céljából a magyar vidéki kereskedők végrehajtó-bizottságának elnöksége a pénzügyminiszteriumhoz emlékiratot nyújtott be, melyben kéri, hogy a házaló kereskedésnek törvényes módosítása alkalmával az adók megállapítása céljából a házaló-kereskedés fok-osztályokra volna osztandó, hogy ép úgy, mint az állandó üzletek, jövedelmüknek megfelelőleg legyenek megadóztatva, akár bírnak törvényesen szabadalmazott joggal, akár nem.

Egy bécsi távirat jelenti folyó hó 12-ről: A képviselő-ház legközelebbi ülésén rendkívül nagy fontosságú törvényjavaslat fog betérjésként, mely a tartalékosok fakultatív behívásának módjait szabályozni lesz hivatva.

Az E. M. K. E. választmánya csütörtökön ülést tartott, melyen elhatározta, hogy az alföldi vízkárosultak javára nagy ünnepélyt rendez és Erdélyben gyűjtést indít. Az egyesület ez évi közgyűlését Szent-István napján Brassóban fogja megtartani. Szerdán este az E. M. K. E. javára fénys ünnepély rendeztetett, melyet Bánffy Béla elnök nagyhatású beszéddel nyitott meg. Beniczky Bajza Lenke „Napsugár csókja” című kintő novelláját olvasta fel. Úgy a felolvasást, mint Bánffy nagyhatású beszédét hosszantartó éljenzésekkel és tapsokkal fogadták.

A vaskancellár makacságának mégsem maradt el az eredménye. Legalább a legközelebbi időre az ügy elmérgesedése ki van zárva. Mint Berlinből jelentik, a tanácskozáson, melyeket Bismarck a császárral és császárnéval folytatott, eredményük az, hogy a kancellár-válság akut jellegét elveszté. Battenberg egyelőre elhalasztotta házassági tervét.

A beteg német császár állapotáról kedvezőtlen hírek érkeznek. Mint Berlinből jelentik, a császár testi ereje gyarapodott, a gégefé-daganat azonban nagyobbodott.

A mi szomszédunk is, t. i. Románia, kezd érdekes ország lenni. Mindégyre lázadások hírei érkeznek onnan. Legközelebb mintegy 10 községen lázadt fel a nép. A lázadók a földbirtokosokat és bérloket fenyegetéssel illették s a községi hatóságoktól földek kiadását kérték. Katonaságot küldtek a zendülés elnyomására, de az elégtelennek bizonyult s újabb csapatokat kellett requirálni. A „rómaiak”, úgy látszik, erősen áhítoznak

a kancsuka után. A bukaresti kormány és a volt miniszterelnök, Brătianu, minden kétséget kizárólag azon véleményben vannak, hogy Hitrovo cselzvényei folytán orosz kéz működik a lázadások szításában.

A romániai bolgár forradalmi bizottság tudva levőleg proklamációkat küldött Bulgáriába, melyekben a bolgár katonákat és népet lázadásra hívja fel. A proklamáció csütörtököt mondott. A szétszórt proklamációkat a közkatonák és altisztek átadták főlebbvalóiknak, kik azokat a hadügy-miniszteriumhoz felterjesztették.

A fejedelem minden presszióknak ellentálni készül, s kijelentette, hogy elhatározását semmi nyomás hatása alatt meg nem változtatja s csak erőszak alkalmazása esetén hagyná el Bulgáriát. A kabinet fentartása a szobranjéttől függ; a fejedelem meg van elégedve a jelenlegi miniszteriummal. Szófiából különben megegyezték azt a hirt, mint ha a fejedelem anyja kölesön végett folytatott volna vagy folytatna alkudozásokat.

A N. Fr. Presse szerint a kisorsított forradalmi proklamáció a fejedelem meggyilkolását hangoztatja, mint a mely egyedül lenne képes a válság megszüntetésére.

Különlélek.

— Személyi hír. Megyénk főispánja, hatolykai Potsa József ur, a Kézdi-Vásárhelyt létező közigazgatási hatóságok ügykezelésének megvizsgálása után pénteken elutazott székhelyére.

— Időjárásunk. Április ugyan kimutatta a foga fehérét; vadonatúj fehér kosztümbe öltöztette hegyeinket. Köröskörül a magasabb hegyeket két nap óta ismét hókorona borítja. Az eget állandóan sűrű szürke felhők borítják, melyek a nap minden órájában pazarul osztják a hideg esőt földünkre. A lég egészen áthűlt s mi ismét várhatjuk talán a meleg tavaszi napokat.

— A kézdívásárhelyi honvédlaktanya alapos kijavításnak néz elébe. A honvédelmi miniszterium engedélyezése folytán legközelebb megkezdik a munkákat, a mi viszonyaink között annál jelentékenyebb, mert számos szerényebb igényű iparos nyer ez által foglalkozást legalább rövidke időszakra.

— Próba-prédikálás. Szeremley Lajos háromszékmegyei tanfelügyelő, kit az erdélyi ev. ref. püspöki szék feljogosított arra, hogy a kerület bármely ekkleziájába pályázhassék, a napokban tartotta próba prédikációját, Dálnokon. A beszédet nagyszámu érdeklődők hallgatták s valószínű, hogy Dálnok község őt választja meg papjának.

— Gyergyó-Szentmiklóson az idei ujonczozás folyó hó 17-én veszi kezdetét. Innen a bizottság Gyergyó-Tölgyesre fog menni.

— Trefort miniszter a következő rendeletet küldötte a tanfelügyelőségekhez: A külföldi verseny az országot legujabban oly pala-íróvesszőkkel árasztja el, melyek papiros helyett festékekkel van-

mélto privilegiumot szerzett nekik Moldovában; ezt az erdélyi hegyek között három évig gyászolták. Évről évre várták az alkalmat, midőn a zavarok lecsillapultával újból visszatérhetnek feladul otthonukba, de esztendő után sem változván a körülmény, I. Apafy Mihályhoz, Erdély művelt fejedeleméhez fordultak, hogy itteni letelepedésüket engedje meg. A fejedelem, ki a népet a legjobb oldalról tanulta megismerni, ez ajánlatot nagy tetszéssel fogadta; egyes kiváltságok mellett kezeibe tette le a kereskedést, mely akkor még egy kis reformot, mi a nép természeté és szokásához illeszthető volt, nagyon szomjazott. Ez eleven, hű nép nem élt vissza a bizalommal; czéljának tudatában lévén, úgy töltötte be a tért, — melyre természeti hajlamainál fogva lépett — hogy utánmondani valót nem igen hagyott. Kiváltságaiat illetőleg itt sem lettek megrövidülve (bár nem szól a krónika a nemesség exceptálásáról), mert egyes királyok alatt — különösen III. Károly, Mária Terézia uralkodása alatt — többen nyertek nemesi rangot. Jóllehet tehát, hogy maga a nép a beköltözés első éveiben nimbusából vesztett, de idővel ugy egyesek, mint az egésznek érdemei megszerezték ezt, a mire legjobb szándékkal várni lehetett. Csikmegyében, Gyergyóban és Beszterczén települtek meg legelőbb, hol mint igaz

honpolgárok, kik a haza határain kívül soha nem graviláltak, éltek békésen. Külön nemzetet akkor sem képeztek; két elismert nemzet volt: a jelenleg békételen, nyughatatlan szász és székely, mely Leopold alatt később a magyarral összeolvadt. Ezen századokban a román sem volt Magyarországon elismert nemzet, bár Erdély bérczei között több, mint 1 millió lakott; féltékenysége, bizalmatlansága és különösen uralomra vergődése is később keletű, midőn a változott viszonyok miatt eredményeket csikarhattak ki. A magyar nagylelkű volt, átadta azt, a mivel birt; most az egész testet törekedik elnyelni, nem gondolva meg vakmerőségét, mit fölényre való vergődésében éretlenség, örültségnek tartunk. A magyar-örmények külön nemzetet nem képeztek, hanem fel lettek véve a haza édes gyermekei közé; velünk együtt nevelte saját emléjével, egyenlő jogok és előnyökben részesítette a magyar polgárokkal.

Vallási szertartásuk az idők kezei között összeolvadt a román. kath. egyházával, melyet azóta példányyszerű oda-adással követnek. Szokásaik közül alig tartottak meg valamit; nyelvük is már végsőt integet, a nép ajkáról kiveszni kezd. Az idősebbek közül is alig akad már, ki e nyelvnek birtokában lehetne vagy legalább használni tudná. A jelenleg létező négy örm. szert. plebánia; a sza-

mos-ujvári, erzsébetvárosi, gyergyószentmiklósi és szépvízi látszik hivatva arra, hogy a nyelvet őrizvén, kultiválja. Ők maguk nem áhítnak tovább, önállóságuk a mi önállóságunk, jóllehet, fájdalom a mi jólletünk vagy fájdalomunk, igen helyesen gondolva azt, miszerint ő vér a mi vérünk, és on a mi csontunkból, mert állandóan látszik hozzánk nőni.

Településük alkalmával nyert kiváltságuk egyike volt, hogy saját bírájuk fenhatósága alatt állottak. E hatóság jogkörén belül senki sem intézkedhetett velük; szabadon adtak-vettek, élveztek az előnyöket, viselték a nemzeti és társadalmi terheket. A szorgalmas nép ide települése után nem sok idővel két várost alapított: Szamosújvárt és Erzsébetvárost, és mindakettőnek az akkori r. k. püspök befolyása által megszerezték a szabad királyi jellegét. Itt éltek; ez volt bölcsője az erdélyi és magyarországi örmény családoknak, kik Ani főváros elpusztulása s a cziliziai királyság megbukása után 1402-től 1435-ig Jó Sándor fejedelem uralkodása alatt Moldovába telepedtek le. (1850-ik évi „Európa” cz. örmény lap.)

Ez a magyar-örmények ide településének rövid története, melyet olvasóink elé adunk, hogy érdeklődésünknek — mit a velünk egygyé forrt

nak bevonva. A m. kir. állami vegyiskérleti állomás nyilatkozata szerint ezen vesszők mindegyikén részint ólomfesték található, mely tekintettel arra, hogy a gyermekek a vesszőket szájukba szókták venni, azon felül az író gyermekek kezéhez is tapadván, egészségét veszélyezteti. Ezen oknál fogva indítatva érzem magamat, a festékek bevont pala-íróvesszőknek az iskolákban való használatát megtiltani és az iskolai hatóságokat figyelmeztetni, hogy csak oly íróvesszők használatát engedjék meg, melyek papirossal vannak bevonva. Erről a kir. tanfelügyelőséget oly felhívással értesitem, hogy ezen intézkedésemet a felügyelete alatt álló állami, községi és magán elemi népiskoláknak tudomására juttassa. Budapest, 1888. évi márczius hó 20-án. Trefort s. k.

— Kik tanulhatnak latinul? Trefort miniszternek a főigazgatóhoz küldött körrendelete szerint, minthogy a csupa „jeles” és „jó” osztállyal bíró tanulók száma csekély, ezentúl a reáliskolákban azok is tanulhatják a latin nyelvet, kiknek legfőleg két „elégéses”-ük van s kérvényt terjesztenek fel a minisztériumhoz. A csupa „jeles” és „jó”-val bíró tanulókat az igazgatók feltétlenül kötelesek a latin nyelvi tanfolyamba befogadni.

— Gyergyó-Szentmiklósról írják: Eránosz Bogdán gyergyószentmiklósi közkezdésben és közbecsülésben álló gyógyszerész közelebb kedélyes estélyt szándékozik rendezni saját lakásán kizárólag az ifjuság tagjai részére. Az ifjuság előtt közszertetben álló emberbarát e szíves vendégszeretetét az ifjuság összes tagjai örömmel fogadják és előlegesen is köszönetet mondanak Eránosz Bogdán kedvelt emberöknek, ki különben csak a közvélemény elismerésének ad kifejezést, midőn e tétivel az ifjuság buzgó s nemes törekvését — a jótékonykodás terén — méltányolja.

— Szállítások a bolgár hadsereg számára. Szófiában székelő főkonzulatusunk a földmívelés- ipar- és kereskedelmi miniszter útján értesítette az országos iparegyesület igazgatóját, hogy a bolgár hadügyminiszterium legközelebb a bolgár hadsereg felszereléséhez szükséges következő cikkek szállítására fog pályázatot hirdetni: 99,050 méter különböző színű posztó, 64 ezer pár csizma, 5,400 kiszabott csizmához való bőr, 92 ezer méter 72 cm. szélességű szövet, 8 ezer méter 72 cm. szélességű flamand vászon, 6,200 drb legénységi ágytakaro, 3,100 sátorvászon. Az írásbeli ajánlatokat f. évi május hó folyamán kell benyújtani a bolgár hadügyminiszternél, a szállítás határideje pedig 1888. év november 13-ika. A pályázni kívánóknak bővebb felvilágosítást adhat a Szófiában székelő osztrák-magyar főkonzulatus.

A közönség köréből.*

Tekintetes szerkesztő ur!

A Dr. Betegh Antal ügyvéd s társa részvényesek s Nagy Imre szerkesztő között kifejlődött s némely lap által nagyon is felfújt konfliktushoz a „Székelyföld” 30-ik számában szintén hozzá-

* E rovat alatt helyet adunk a közérdekű felszólalásoknak, de a felelősség a beküldőt illeti.

Szerk.

örmény polgártársaink kiérdemelnek — kifejezést adjunk. Ez igazi elismerése a multaknak, mert az emlékezet hídjára állva, minden előttünk van... Addig, míg idegen ajku polgártársaink feltett érdekeket ápolnak, nemzeti életünket irigy szemekkel nézték, örmény testvéreink a balszerencsében osztozkodtak velünk, oldalunk mellett állva, egy test és lélek valánk. Ez állítást igazolja Horváth Mihály nagy történéstünk, ki a bevándorolt fajok között a magyar-örményeket a leghűbb és leghálásabb népnek tartja. Ily dicsőreleg nyilatkozik Teleki Sándor, midőn 1848-ban irt munkájában így szól: „Egyedül az örmények közül nem akadt áruló a magyar szabadságharc szent ügye ellen a nemzetiségek közt, kik itt velünk laktak. E derék nép testestől-lelkestől ragaszkodik a földhöz és 48-ban eze rével vett részt szabadságharcunkban. Az aradi Golgotán nekik is van részük. KisÉrnő tábornok derék örményeink fájából származott.”

Elmondhatjuk, hogy e szelid népet nem leleményessége, a véletlen szerencse, de verejtékek árán szerzett érdemei tették tiszteltté közöttünk, és méltán, mert a becsületes munka és tántoritha-

szólani méltóztatott. Joga volt hozzá, s így annál jobban tette, mert megjegyzései egynemely lapéival szemben a higgadság és tárgyilagosság keretében mozognak. Engedje meg, hogy közleményére az illetők s különösen az ügy érdekében én is egy pár reflexiót tehessenek.

Közölve lett a konfliktus alapjául szolgáló „Székely Nemzet”-féle cikkek, s közölve lett a Dr. Betegh Antal stársa részvényesek válasza is. A higgadtan s részrehajlás nélkül ítélt levonandja ezek összehasonlításából azt, hogy Dr. Betegh Antal és társának válasza az irodalmi tisztességnak még a legkényesebb követelményeit sem sérti, s megnevezett személylél épen nem foglalkozván, azt a nagy garra felépített, borzalmas és igen jellemző lármát csapott Nagy Imre szerkesztő csak úgy vehette magára, mint egy köpenyvet, mely másokra is, de esetleg épen rá is találhatott, tehát én azt hiszem, hogy közlésének megtagadására helyes és alapos okai nem lehetnek.

No de saját okait mindenki leginkább szokta méltatni; ettől tekintsünk el, s nézzük azt, hogy volt-e joga a közlést megtagadni talán azért, mert a közlemény szerinte nem elég tárgyilagoss, s talán egy kis részét magára is vonatkoztathatta.

Én áttekintettem a rendelkezésemre álló segédforrásokat s úgy találtam, hogy nem volt joga, sőt a fennálló s törvényerővel bíró császári és miniszteri rendeletek szerint a közzététel köteleessége volt.

Idézem az 1857. évi május 27-én kiadott sajtórendtartás és az 1871. évi május 14-én kiadott m. kir. bel- és igazságügyminiszteri rendeleteknek ide vonatkozó szakaszait, s ki idézeteim hűségében kétkedik, az utána nézhet bővebben is azoknak.

Az 1857. évi sajtórendtartás 20. §-a így szól:

„Az időszaki nyomtatványba az abban közlött tényeknek minden hivatalos megigazítása az ennek vétele után legközelebb megjelenő lapba (számba) vagy füzetbe költségmentesen beiktatandó.”

„A tényeknek az érdeklettek részéről egyéb megigazításai hasonló módon, inyen azonban csak annyiban iktatandók be, a mennyiben a válasz terjedelme azon cikkek terjedelmét, melyre a válasz vonatkozik, kétszeresen felül nem haladja.”

„Ha ezen eset forog fenn, egy a több sorokért a közönséges beiktatási illetékek fizetendők.”

„A megtagadás esetében a beiktatás az álladalmi ügyész által eszközözendő. Ezenkívül oly időszaki nyomtatvány, mely jelentéseket (hirdetéseket) vesz fel, különös szerződési kötelezettségek esetén kívül is arra szorítható, hogy a biztonsági hatóság kívánatára a hivatalos kiboocsátványokat a közönséges beiktatási illetékek megtérítése mellett a legközelebbi számba beiktassa.”

Ezt az 1871. évi május 14-én kiadott kir. bel- és igazságügyminiszteri rendelet 9. §-a így változtatta meg:

„A sajtórendtartás 20. §-a úgy módosul, hogy megtagadás esetében a beiktatás nem az államügyész (közvádló), hanem a jelen rendelet 14. §-ában meghatározott bíróság útján eszközözendő.”

„A bíróság az ily kívánat felett haladéktalanul határoz és határozatának a felvételt elrendelő része ellen használt jogorvoslat nem bír felfüggesztő hatállyal.”

„A hivatalos kiboocsátványokat tartozik a lap azon

hatóság kívánatára is beiktatni, mely azt kiboocsátotta.”

És végül az idézett miniszteri rendelet 12. §-a így szól:

„A sajtó-rendtartás 29. §-a helyett rendeltetik: A hatóságok, vagy magánfelek által átadott közlemények beiktatásának megtagadásáért, vagy ha a közzététel nem a szabályszerű időben és módon teljesítettett, a szerkesztő huszonötötől 200 frtig terjedhető bírsággal büntetendő, s az időszaki nyomtatvány a szabályszerű beiktatás teljesítéseig betiltandó.”

A már többször is megjelölt miniszteri rendelet 14. §-ában végül kimondatik, hogy az így módosított sajtó-rendtartás megszegése feletti bíráskodásra azon bíróságok illetékesek, melyek a büntető perrendtartás 416. és következő §§-ai értelmében eljárnak, t. i. a kir. járásbírók.

S most már megmondom azt is, hogy ezen idézett császári és miniszteri rendeletek miért törvények? Azért, mert ezekre vonatkozólag az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 7. §-a harmadik bekezdése így szól:

„Az ország erdélyi részeiben és a polgárosított határvidéken az ott érvényben levő sajtó-rendtartásoknak mindazon rendelkezései, melyek a büntettekről és vétségekről szóló büntető törvénykönyv intézkedéseinek tárgyát nem képezik, — beleértve a nyomtatványokban foglalt büntetendő cselekményekért való különös felelősség szabályozását tárgyzó intézkedéseket is — továbbra is hatályban maradnak.” Ezeket tehát a törvény törvényerővel ruházta fel.

A közlöttelekből tisztán és világosan levonható, hogy a Dr. Betegh A. és társa válasza közzétételének megtagadását Nagy Imre szerkesztő büntetlenül még akkor sem tehetné, ha az még olyanabb lett volna is, mint a milyennek ő jellemezte, de a milyen semmi esetre sem; sőt változtatni s megjegyzésekkel kísérni sem lesz való szabad, mert ehhez való jogát az idézett törvényhelyekből kivenni épen nem lehet; s mert a sajtó-rendtartás 21. §. analogiájából az következtethető, hogy azon változtatni, sőt ugyanazon számban megjegyzéseket s hozzáadásokat tenni sem szabad, szólnán így e §§. ide vonatkozó része:

„Az ilyes közlésnél bármiféle hozzáadások és megjegyzések meg nem engedhetők, nem tévén különbséget, vajjon ez azon számban, mely a közlést tartalmazza, vagy valamely más számban történik-e.”

A miniszteri rendelet 10. §-a pedig így szól:

„A sajtó-rendtartás 21. §-a úgy módosul, hogy az ott érintett közleményekre vonatkozó megjegyzések és hozzáadások beiktatása csak a közleményt tartalmazó számban tilos.”

Erre az az ellenvetés igen kedvezőnek mutatkozik, sőt meg is tétetett, hogy ily körülmények között, t. i. ha a szerkesztőnek változtatás nélkül közlése kell tenni a választ, a szerkesztő mindenféle mocskolódásnak stb. kitéve van. Igen, de ezzel szemben garanciákat nyújt először is az, hogy minden embertől el kell várni, hogy valamint beszédeiben, annál inkább írásbeli közleményeiben ad annyit önmagára s a köztisztességre, hogy ezekről megfellebbezni nem fog; s ha mégis megfellebbezne, ott van az ő részére is a törvény szabványa, melynek alapján becsületsértés- vagy rágalmazásért bántójt felelősségre vonhatja.

S föl lehet hozni azt is, hogy ily esetben, ha bi-

nőnek meg van a szükségelt tulajdona, mert a mellett, hogy munkára termelt, bírja ama tendenciákat, mik vonzóvá teszik a társadalomban. Fel-lelhetni a jó családanyát, a szorgalmas nőt, ezekből kiemelkedve a tartós formát, mi mindvégig hű követője a magyar-örmény nőnek. Azok az égető karbunkulus-szemek, melyekkel a lélek szelidsége gyakran ellenmondásba jő, a szép metszésű Vénuszi ajkak, melyek körül a báj és jószág-nak vonásai pompáznak: kedvessé, elragadóvá teszi őket. Nem egyszer jön a szemlélő ama gondolatra, hogy abszolút szépséget, cserkesz nőt vél maga előtt, ki elbűvöl... ki akkor is előttünk van, midőn eltávozott.

Ennyiben velt szándékunk magyar-örmény polgár-társainkról szólni. Legyen egyszerű elismerése annak, mit a haza, társadalom és az emberiség ügyéért tesznek, ama fogékonyságnak, melylyel szíveikben az igazi human hálás talajra talál. Vajha a békés polgártársak példája azokra is hatni tudna, kiknek jogosulatlan érdekei, álmódott igényei folyton farkas-szemét néznek a miénkkel!

rálátva jogosítva volna a szerkesztő, megeshetnék, hogy nagyon is részrehajló bírja lenne önmagának.

Mindezekből levonható tehát a szerkesztőnek joga és kötelessége a válasz közzététele avagy annak megtagadása iránt.

A tek. szerkesztő ur becses engedelmeiből még csak azon monstruosus állításra kívánok megjegyzést tenni, hogy Dr. Betegh A. és társának eljárása a sajtószabadságot sérti.

En az ellenkező véleményben vagyok, s azt mondom, hogy ha a hírlapokban megtagadott egyének közleményeinek közzététele vagy megtagadása teljesen s egyoldalulag a szerkesztőkre bízott, éppen ekkor nem lehetne sajtószabadságról szólni, hanem a sajtó teljes monopolizálásáról, mely kizárólag azon egy pár ezer ember kezébe volna látva, kik hírlapszerkesztéssel s újságírással foglalkoznak, s a sajtószabadságban másoknak részesülése eme egy pár ezer ember privát guszta és kegyelmétől lenne föltételezve. És hogy e kegyelemmel miként élne igen sok újságíró, azt éppen a kézen fekvő ügyből is kivonhatjuk, hol a sajtó organuma felett rendelkező fél, szeliden szólva, valóságos újságírói ököljogot gyakorol.

Ilyen sajtószabadságból aztán hogy senki sem kérne, én azt hiszem nagyon világos.

Még egy pár szót a bíróság érdekében.

A törvény és államhatalom a bíróságokat azért állította fel, hogy a vitás jog felett **Ő Felsége a Király** nevében ítéljenek. S minthogy a bírák is emberek, s tévedésük nincs kizárva, felállította a fokozatos jogorvoslati rendszert is. Tehát ha valaki ez vagy ama bíró ítéletével nem volna megelégedve, joga van, hogy még két magas bírói testület ítéleteért folyamodjék. Nagy Imre szerkesztő ezt is megtette, de megtette mindkét szerkesztő, kik mindketten néptanítók, azt is, mit a magyar sajtó tisztessége meg nem tűr. Neki rontnak a józan magyar nép által mindenütt osztatlan tiszteletben részesülő **Ő Felsége a Király** nevében ítélő bíróságnak; megtámadják a kir. ügyészt is, mivel történetesen, mint ember, éppen ez is panaszló, — s úgy elbánnak velük, hogy ez egy pruszlik- és booskorban járó atyafitól is rossz néven volna vehető. Hová vezetne az, ha a bírói védelemhez forduló s ezzel meg nem elégedőknek csak ezeredrésze is ily botrányos lármát csapna, mint a „Székely Nemzet“ két szerkesztője?

Mit mondjunk, midőn ezt két néptanító teszi meg, kiknek pedig igen szép feladata éppen az volna, hogy a nép sarjait s magát a népet törvény és hatóság iránti tiszteletre oktassák, s neki erre példát is mutassanak?!!

Nem mondok semmit!! Fenhagyom ezt a tisztelt olvasó közönségnek és az illető tanfelügyelő uraknak!...

Az úgy, a bíróság és a közös mindnyájunk feltett kincsét képező sajtószabadság érdekében ezeket kívántam elmondani.

Fogadja Tekintetes szerkesztő ur kiváló tiszteletemet!

Egy a többi közül.

Piaczi árak

Kézdi-Vásárhelytől, április 5-én.

Buza (tisztá)	hektóliterenkint 5 frt 40 kr
„ (elegy)	— frt — kr
Rozs (tisztá)	3 frt 40 kr
„ (elegy)	— frt — kr
Arpa (tisztá)	3 frt 20 kr
„ (elegy)	— frt — kr
Zab	1 frt 85 kr
Törökbuza	4 frt 60 kr
Kása (köles)	hektóliterenkint 8 frt — kr
„ (árpa)	24 frt — kr
Borsó	6 frt — kr
Lencse	10 frt — kr
Fuszulyka	6 frt — kr
Pityóka (legszebb)	1 frt 10 kr
Marhahus	kilogr.-kint — frt 28 kr
Disznóhus	— frt 40 kr
Juh-hus	— frt — kr
Szalonna	— frt 80 kr
Faggyu (nyers)	— frt 32 kr

Felölös szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
Iff. Dobay János.

Sz. 342—1888. con. 2887—1887.
tkkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A kovásznai kir. járáshíróság mint telek-
könyvi hatóság közhírré teszi, hogy Pálffy

Dénes tarcsafalvi lakos végrehajtónak Ká-
nya János zabolai lakos végrehajtást szenvedett elleni 436 frt 15 kr hátrálék tőkekövetés s járuléka iránti végrehajtási ügyében a kézdivásárhelyi kir. törvényszék (kovásznai kir. járásbíró) területén lévő Zabola községében fekvő, a zabolai 439. sz. tjkvben 1—12., 14—31. rdz. 1621—1625., 2338., 2404., 2414., 2477., 2650., 2673., 2677., 2683., 3196., 3197., 3198., 3199., 3207., 3261., 4227., 4300., 4301., 5265., 5288., 5289., 5371., 5400., 5404., 5389., 5928., 6128., 6281., 6282., 6543., 6544., 6545., 6546., 6549., 6559., 6554., 6556., 6568., 6570., 6571., 6572., 6897., 6991., 6963., 7535., 7570., 7716., 7738., 7822., 7824., 8326., 8416., 8417., 8418., 8447., 8448., 8449., 8450. hr. sz. alatt felvett ingatlanokra az árverést 1930 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az

1888. évi június hó 4-ik napján délelőtti 9 óra-
kor Zabola község házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak azingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-jén 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ban kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kikiáltott szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. járásbíró mint telekkönyvi hatóság Kovásznán, 1888. évi február hó 25-ik napján.

Dobay János,
kir. járásbíró.

Manchen Mihály

mint a már 1822. év óta fennálló és legjobb hírnévnek örvendő

Legjobb szerkezet

Forgó csapok

HARANG-ÖNTŐDE

birtokosa és vezetője

Segesvárott Erdélyben
felső piac-sor 168. házz. alatt

ajánlja magát a nagyérdemű közönségnek mindennemű új harangok készítésére egész vas- vagy cserfa-koronával, továbbá egész vasból álló harangszékek készítésére, valamint régi, megrongált állapotban lévő harangok tetszésszerű nagyságban való átöntésére, ugyancsak raktár-készletben lévő kisebb rendű harangok pontos szállítására. Mindent a legjobb és leg-tisztább anyagból! Szolid munka jótállás és jutányos árak s esetleg részletfizetés mellett!

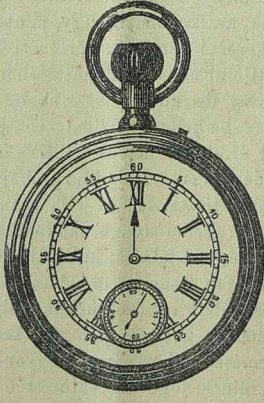
Raktára a leghíresebb szemüvegiparnak Rathenowból

(Poroszország.)

BOTH J. és MÜLLER

chronometer-, műórákésztők, optikusok, elektro-technikusok és városi óragondozók

BRASSÓ, széles-utca 599. sz. a.

Javításokat bérmentetlenül is szívesen elfogadunk.

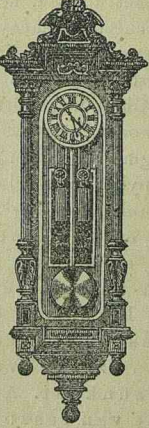
ajánlják dusan felszerelt raktárukat valódi svájci zsebórákból, svarczvaldi faliórákból, keret- és képes órákból, bécsi ingaórákból és amerikai s francia ébresztő-órákból, valamint arany, ezüst, nikel, fehér fém és acél láncókból.

Nagy választék optikai szerekből, mint: szemüvegek, csipetők, barometer, termométer, színházi látsók, tábori látsók és microscopok.

Minden javítás három évi kezesség mellett gyorsan és szolidan eszközöltetik.

Eladásnál 5 évi kezesség.

== Pontos kiszolgálás és bámulatos olcsó árak. ==

Megrendelt tárgyak nem tetszés esetében veszteség nélkül visszavételnek.

Toronyórák,
házi és szállodai távirdek felállításra pontosan és legolcsóbban eszközöltetik.

Nyomatott Szabó Albertnél Kézdi-Vásárhelytől.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.